334 వ అధ్యాయం

٣٣٤ ـ بَابُ كَرَاهَةِ الْحَدِيثِ بَعْدَ الْعِشَاءِ الآخِرَةِ

ఇషా నమాజ్ తర్వాత మాట్లాడుకోవటం అవాంఛనీయం

والمرادُ بِهِ الحديثُ الذي يكونُ مُبَاحاً في غيرِ هذا الوقت، وفِعلُه وتَركُهُ سواءٌ، فَأَمَّا الْحَدِيثُ الْمُحَرَّمُ أو المكرُوهُ في غَيرِ هٰذا الوَقْتِ، فَهُوَ في هذا الوَقْتِ أَشَدُّ تَحريماً وَكَرَاهَةً. وَأَمَّا الحَديثُ في الخَيْرِ كَمُذَاكَرَةِ الْعِلْمِ وحِكَايَاتِ الصَّالِحِينَ، وَمَكارِمِ الأَخْلاقِ، والحَدِيثُ مَعَ الضَّيْفِ، وَمَعَ طالِبِ حَاجَةٍ، وَنَحْوِ ذلكَ، فَلا كَرَاهَةَ فِيهِ، بل هُوَ مُسْتَحَبٌّ، وَكذا الحَدِيثُ لِعُذْرٍ وعارِضٍ لا كَرَاهَةَ فِيهِ، وقَدْ تَظَاهَرَت الأَحَادِيثُ الصَّحِيحَةُ على كُلِّ مَا ذَكَرْتُهُ.

ఇతర వేళల్లో మాట్లాడటానికి అనుమతి ఉన్నవాటిని చేసినా చేయకపోయినా ఫర్వాలేని మాటలు మాట్లాడరాదని దీని భావం. పోతే ఇతర వేళల్లో నిషిద్ధమైన లేక అవాంఛనీయమైన మాటలు ఈ వేళలో (అంటే ఇషా తర్వాత) మాట్లాడటం మరింత నిషిద్ధం, మరింత అవాంఛనీయం అవుతుంది. కాని మంచి మాటలు, ఉదా: విద్యా విషయాలు చర్చించుకోవటం, పుణ్య పురుషుల గాథలు చెప్పుకోవటం, ఉత్తమ నడవడికను ప్రస్తావించటం, అతిథితో లేక అవసరంలో ఉన్న మరో వ్యక్తితో నయినా మాట్లాడటం అవాంఛనీయం కాదు. పైగా ఇది అభిలషణీయం (ముస్తహబ్). అదే విధంగా ఏదైనా అవసరం లేక కారణం చేత మాట్లాడటం కూడా అవాంఛనీయం కాదు. నేను పేర్కొన్న విషయాలన్నిటికీ సహీహ్ హదీసుల్లో ఆధారాలున్నాయి. (ఇప్పుడు ఈ అధ్యాయానికి సంబంధించిన హదీసుల్ని గమనించండి.)

١٧٤٨ ـ عَنْ أَبي بَرْزَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ كَانَ يَكرَهُ النَّوْمَ قبلَ

1748. హజ్రత్ అబూ బర్జ్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లం) ఇషా నమాజుకు ముందు పడుకోవటాన్ని,

الْعِشَاءِ وَالْحَدِيثَ بَعْدَهَا. متفقٌ عليه.

ఇషా తర్వాత కబుర్లు చెప్పుకోవటాన్ని అసహ్యించుకునేవారు.

(బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని మవాఖీతుస్సలాత్ ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లింలోని మసాజిద్ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

ఇషా నమాజుకు ముందు నిద్రపోరాదని చెప్పటంలోని మర్మం ఏమిటంటే దానివల్ల మనిషి నిద్రమైకం చేత ఇషా నమాజుకు ఎగనామం పెట్టే ప్రమాదముంది. అందుకే ఇషా నమాజుకు ముందు నిద్రపోరాదని బోధించబడింది. అదే విధంగా ఇషా తర్వాత కబుర్లు చెప్పుకోవటాన్ని ఎందుకు వారించటం జరిగిందంటే కబుర్లలో మునిగి రాత్రి ఆలస్యంగా నిద్రపోతే తహజ్జుద్, ఫజ్ర్ నమాజులకు మెలకువ రాదు. ఆ విధంగా అనవసరంగా పాపం మూటగట్టుకున్నట్లవుతుంది. అందుకని ఇషా తర్వాత త్వరగా నిద్రపోవాలని ఆదేశించబడింది. ఇషా నమాజ్ తర్వాత త్వరగా నిద్రపోవటం చాలా మంచి పద్ధతి. కేవలం మాట్లాడుకోవటమే కాదు ధార్మికంగా ప్రయోజనం లేని పనులేవయినా సరే ఇషా తర్వాత ఇక వాటికి ఫుల్‌స్టాప్ పెట్టేసి త్వరగా నిద్రపోవాలి. ఇషా తర్వాత గేమ్‌లు ఆడుకోవటం, పేకాట మొదలగు వాటిలో నిమగ్నమవటం ధర్మం రీత్యా నష్టదాయకమైన పనులు. ఈ రోజుల్లో టీవీ, రేడియోలు ప్రజల కాలాన్ని ఎలా హరించివేస్తున్నాయో, సమయ పాలనకు ఏ విధంగా అంతరాయం కలిగిస్తున్నాయో తెలియనివారు లేరు. ఇటువంటి వృధాపనుల వల్ల పరలోక జీవితం ఎలాగూ నష్టపోతుంది. దాంతోపాటు ప్రాపంచిక జీవితానికి కూడా తీరని నష్టం కలుగుతుంది. కనుక ప్రజలు ఇటువంటి వృధాపనులను మానుకోవటానికి ఈ రోజే కంకణం కట్టుకోవాలి.

గ్రంథకర్త ఇమామ్ నవవీ (రహ్మాలై) ఇషా తర్వాత విద్యావిషయక చర్చలు జరుపుకోవటానికి షరీఅత్‌లో అనుమతి ఉందని అంటున్నారు. అది కూడా ఎంతసేపటి వరకు అంటే దానివల్ల ఫజ్ర్ నమాజు మిస్ కాకూడదు. నిద్రపోయి మళ్ళీ ఫజ్ర్ నమాజుకు మేల్కొనగలమనే నమ్మకం ఉన్నప్పుడు మాత్రమే చర్చలు జరపాలి. లేకపోతే నిద్రపోవటం మంచిది.

١٧٤٩ - وَعَنِ ابْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ صلَّى الْعِشَاءَ فِي آخِرِ حَيَاتِهِ، فَلَمَّا سَلَّمَ، قَالَ: «أَرَأَيْتَكُمْ لَيْلَتَكُمْ هٰذِهِ؟ فَإِنَّ عَلَى رَأْسِ مِائَةِ سَنَةٍ لا يَبْقَى مِمَّنْ هُوَ عَلَى ظَهْرِ الأَرْضِ الْيَوْمَ أَحَدٌ» متفقٌ عليه.

1749. హజ్రత్ ఇబ్నె ఉమర్ (రజి) కథనం: దైవప్రవక్త (సల్లం) తన జీవితపు చివరి కాలంలో (ఓ రోజు) ఇషా నమాజ్ చేయించారు. సలాం చేసి నమాజ్ ముగించిన తర్వాత ఆయన (సహచరుల్ని ఉద్దేశ్యించి) "ఈ రాత్రి ఏదో తెలుసా మీకు? ఈ రోజు భూమ్మీద బ్రతికున్నవారెవరూ ఈ శతాబ్దం

ముగిసిన తర్వాత మిగిలుండరు" అని అన్నారు. (బుఖారీ-ముస్లిం)

(సహీహ్ బుఖారీలోని ఇల్మ్ ప్రకరణం - సహీహ్ ముస్లింలోని ఫజాయిలుస్సహాబా ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

తాను ఇషా నమాజ్ చేయించిన ఆ రాత్రి నుంచి వందేళ్ళ తరువాత అప్పుడు బ్రతికున్నవారెవరూ మిగిలుండరని ఈ హదీసులో దైవప్రవక్త (సల్లం) భవిష్యవాణి చెప్పారు. నిజంగా ఆయన చెప్పినట్లుగానే జరిగింది. ఆయన సహచరులందరూ హి.శ. వందేళ్ళలోపే చనిపోయారు. అందరికంటే చివర్లో చనిపోయిన దైవప్రవక్త సహచరుడు అబుత్తుఫైల్ ఆమిర్ బిన్ వాయిలా (రజి). ఈయన హి.శ. 110వ సంవత్సరంలో మరణించారు. అంటే ఖచ్చితంగా దైవప్రవక్త (సల్లం) చెప్పిన వందేళ్ళకు అన్నమాట! ఈ హదీసు ద్వారా ఇషా నమాజ్ తర్వాత అవసరమైన మాటలు మాట్లాడుకోవచ్చని, విద్యావిషయాలు చర్చించుకోవచ్చని తెలుస్తోంది.

١٧٥٠ ـ وَعَنْ أَنَسٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ أَنَّهُمُ انتَظَرُوا النَّبِيَّ ﷺ، فَجَاءَهُمْ قريباً من شَطْرِ اللَّيْلِ فَصَلَّى بِهِم يعني العِشَاءَ، قَالَ: ثُمَّ خَطَبَنَا فَقَالَ: «أَلا إِنَّ النَّاسَ قَدْ صَلَّوا، ثُمَّ رَقَدُوا، وَإِنَّكُمْ لَنْ تَزالُوا في صلاةٍ مَا انتَظَرْتُمُ الصَّلاةَ» رواه البخاري.

1750. హజ్రత్ అనస్ (రజి) కథనం: (ఒకరోజు) దైవప్రవక్త సహచరులు ఆయన కోసం ఎదురు చూడసాగారు. దాదాపు అర్ధరాత్రి సమయంలో ఆయన వారిదగ్గరికి వచ్చి వారికి నమాజ్ అంటే ఇషా నమాజ్ చేయించారు. (అనస్ (రజి) ఇలా అంటున్నారు:) ఆ తర్వాత ఆయన మాకు ఉపన్యాసం ఇస్తూ, "వినండి! కొంతమంది నమాజ్ చేసుకొని పడుకున్నారు. కాని మీరు మాత్రం నిరీక్షిస్తూ ఉన్నంతసేపూ నమాజులోనే ఉన్నారు" అని చెప్పారు. (బుఖారీ)

(సహీహ్ బుఖారీలోని మవాఖీతుస్సలాత్ ప్రకరణం)

ముఖ్యాంశాలు

1) ఇషా నమాజును అర్ధరాత్రి వరకు ఆలస్యంగా చేయవచ్చు. 2) ఇషా నమాజు సామూహికంగా చేయటం కోసం మేల్కొని ఉండవచ్చు. 3) నమాజ్ కోసం నిరీక్షిస్తూ ఉన్నంతసేపూ నమాజులోనే ఉన్నట్లు భావించటం జరుగుతుంది. దానికనుగుణంగా పుణ్యం కూడా లభిస్తుంది.